

ФРАГМЕНТАЦІЯ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ В СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ

Ковтун Є. І., аспірант кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник д.е.н, професор Заблоцька Р.О.

В умовах економічної глобалізації та нових викликів розвитку світового господарства так звана фрагментація виробництва або глобальні ланцюжки вартості (Global value chains (GVCs)) є одним з найважливіших факторів, що сьогодні визначають міжнародний ринок інжинірингових послуг. Глобальний ланцюжок вартості включає повний спектр заходів, якими інжинірингові фірми зобов'язуються вивести продукт або послугу від її концепції до кінцевого споживання споживачами. Ці заходи включають проектування, будівництво, виробництво, маркетинг та підтримку. Окреме, але тісно пов'язане явище – це сервіс, за яким інжинірингові фірми все частіше купують, виробляють, продають та експортують послуги як інтегровані або супутні частини їх основної пропозиції [1].

Допоміжні послуги в GVC підтримують створення цільових ланцюгів як товарів, так і послуг, а також включають різні ключові послуги, такі як зв'язок, страхування, фінанси, комп'ютерні та інформаційні послуги та інші бізнес-послуги. Ці допоміжні послуги є важливими, оскільки конкурентоспроможність інжинірингових фірм залежить від ефективного введення послуг [2].

Глобалізація призвела до формування транснаціональних корпорацій, які надають ключовий вплив на процеси соціально-економічного розвитку. У Доповіді про світові інвестиції ЮНКТАД відзначається, що протягом останніх 20 років змінювалися форми корпорацій, масштаби їх міжнародних операцій, внаслідок чого відбулися зміни в їх стратегії і структурі, які сьогодні визначають характер ринків і галузей [3]. Зокрема, система інтегрованого міжнародного виробництва трансформувалася в інтегровану міжнародну мережу, в межах якої інжинірингові компанії все ширше координують діяльність незалежних або майже незалежних структур, наприклад, через механізми субпідряду і використання виробників оригінального устаткування.

Провідною тенденцією розвитку інжинірингових компаній є диверсифікація їх діяльності. Діяльність з надання консалтингових послуг доповнюється виробничою (у видобувних і обробних галузях), фінансовою, науково-дослідницькою та іншими видами бізнесу. У цих сферах бізнесу випереджаючими темпами зростають загальні та зарубіжні активи, інвестиції. Відбувається нарощування масштабів і географічний розвиток зарубіжної мережі виробничих активів інжинірингових корпорацій.

Географічна диверсифікованість інжинірингових компаній дозволяє отримувати переваги від зміни ринкової кон'юнктури на локальних ринках і призводить до розвитку процесу глокалізації. Діяльність таких компаній охоплює практично всі галузі світового господарства, в сферу їх інтересів входить велика кількість країн у багатьох регіонах світу.

При зростанні економічної сили і могутності ряду країн, їх самоідентифікації, інжинірингові корпорації стикаються з локальними факторами, що змушують їх видозмінюватися, модифікуватися. Чим сильніше процес глобалізації, тим більш затребуваною стає локальна специфіка, яка, впливаючи на процес глобалізації, трансформує його, перетворює в процес глокалізації. При цьому локальне починає все більш конвергувати з глобальним. Процес взаємодії стає все більш обопільним, виникає і розвивається процес глокалізації [4].

У світовому масштабі в цілому ряді галузей домінуюче становище займають інжинірингові компанії, які надають значний вплив на глобальний економічний простір і володіють можливістю реалізувати свої інтереси на території інших країн, розвиваючи процес глокалізації. Як приклад глокалізації можна розглянути формування глобальної системи світового інжинірингу. Хвиля злиттів і поглинань транснаціональних корпорацій, а також активний розвиток інших форм міжнародного співробітництва, в останні роки свідчать про те, що ця індустрія трансформується з сукупності незалежних національних компаній в досить складну павутину взаємопов'язаних транснаціональних корпорацій, ступінь інтеграції яких продовжує збільшуватися [5].

Процес формування глобальної системи світового інжинірингу докорінно змінює територіальну організацію галузі, адаптуючи її до інтересів провідних корпорацій. Про розвиток процесу глокалізації світової економіки свідчать не тільки масштаби діяльності таких корпорацій, а й взаємозв'язок з іншими галузями. Одне робоче місце створює 5 робочих місць в суміжних галузях, а з урахуванням сфер торгівлі, технічного обслуговування, ремонту і утилізації – 10 місць [6].

Механізм глокалізації інжинірингових послуг, як конкурентна перевага глобальної компанії, являє собою симбіоз факторів, тобто технологічної локалізації, що включає адаптивне входження інжинірингової компанії в національне ринкове середовище за допомогою комплементарності, фрагментації, дезінтеграції, мімікрії (більшість «глокалів» позиціонують себе як частину місцевої економіки) і власне глобалізації, яка дозволяє корпорації користуватися її ефектами, зокрема всесвітнім масштабом операцій, ефективними глобальними технологіями по формуванню глобальних ланцюжків доданої вартості [7].

Інжиніринг споконвічно передбачає виробництво або послуги на основному внутрішньому ринку компанії (або в третій країні, регіоні) і продаж цієї продукції або послуг на цільовому зовнішньому ринку. Якщо компанія вибрала експортний засіб виходу на нові ринки, вона повинна вирішити які функції в просуванні товару або послуг вона збереже за собою, а які функції делегує посередникам або співвиконавцям на зовнішніх ринках [8].

Ступінь делегування повноважень визначає рівень відповідальності і ризиків. Виділяють 3 можливих напрямки фрагментації інжинірингових послуг: прямий інжиніринг, опосередкований інжиніринг та спільний інжиніринг, як показано в Таблиці 1 нижче:

Таблиця 1.

Характеристика фрагментації інжинірингової діяльності

Напрямок	Найменування напрямку інжинірингової діяльності
Прямий інжиніринг	Компанія продає послуги на зовнішній ринок шляхом укладення прямих контрактів на свою діяльність. У цьому випадку всю операційну діяльність з організаційної роботи, проектування, пошуку підрядників, тендерів, формування документації та сертифікації, а також здачі проекту, інжинірингова компанія бере на себе.
Опосередкований інжиніринг	Компанія знаходить на внутрішньому ринку інжинірингову компанію-співвиконавця, яка здійснює продаж послуг на зовнішні ринки. Така компанія часто знає всі тонкощі роботи на цільовому зовнішньому ринку і має усталений досвід і репутацію.
Спільний інжиніринг	Компанія кооперується з іншими інжиніринговими компаніями на внутрішньому ринку з метою організації послуг на цільовий зовнішній ринок. Даний засіб підходить для невеликих компаній, які не мають достатніх ресурсів і масштабу виробництва для виходу на закордонні ринки. Кооперація дозволяє їм заповнити бракуючий пробіл в ресурсів.

Перевага вибору фрагментації виробництва і послуг полягає в мінімізації ризиків і витрат, які інжинірингова фірма несе при реалізації такого засобу виходу на зовнішні ринки, коли певні етапи виробництва або послуг передаються компанії, яка може це зробити дешевше або швидше.

Основний недолік фрагментації виробництва – низький рівень контролю обраних посередників в цільовій країні. В даному випадку інжинірингова фірма мусить враховувати додаткові важелі впливу на своїх співвиконавців і посередників, щоб вони дотримувалися прийнятих правил і домовленостей роботи і сприяли просуванню послуг або продукту інжинірингової фірми на місцевий ринок.

Таким чином фрагментація виробництва часто є «розвідкою» і допомагає інжиніринговій фірмі оцінити справжній попит на її послуги або продукцію,

зрозуміти усі можливі недоліки з урахуванням місцевої специфіки споживання. Якщо продукція компанії починає користуватися попитом, компанія може перейти до більш контрольованої діяльності на зовнішніх ринках. Аналіз торгівлі тільки нещодавно почав досліджувати те, як визначається або змінюється порівняльна перевага, коли торгівля здебільш стосується проміжної продукції або послуг. Можливо переважно фрагментація виробництва просто надає найсильніші аргументи на підтримку існуючих теорій на користь лібералізації торгівлі [1].

Література

1. Andrew Jenks, Sofia Persson: "*Global Value Chains and Services*", National Board of Trade, Feb 2013, 1st Edition. ISBN: 978-91-86575-55-7
<http://www.kommers.se/in-english/global-value-chains/>.
2. Baldwin: "Global Manufacturing Value Chains and Trade Rules", *The Shifting Geography of Global Value Chains: Implications for Developing Countries and Trade Policy*, World Economic Forum (2012).
3. Доклад о мировых инвестициях. Обзор. Инвестиции в низкоуглеродную экономику. Юбилейный двадцатый выпуск [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/>.
4. Авдокушин Е.Ф.: "Деякі особливості процесу глокалізації світової економіки" // Питання нової економіки. - 2008. - № 3-4. - С. 27.
5. Громов А. : "Формирование глобальной системы мирового автомобилестроения" // *Мировая экономика и международные отношения*. - 2005. - № 7.
6. The Economist, 02.09.2004: " International Association of Automobile Manufacturers" // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.oica.net/>.
7. World Trade Organisation [Электронный ресурс], *World Trade Statistical Review 2017*: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts_e.htm.
8. Business Week International online extra, May 16, 2005, Stan Shih on Taiwan and China, in Stephenson (2012) p. 21.